

ВІСПА МАВП

Віспа мавп — це вірусне зоонозне захворювання, збудник якої належить до роду ортопоксвірусів родини Poxviridae.

У 1970 році було описано перший випадок віспи мавп у людини, на території Республіки Заір (зараз — Демократична Республіка Конго). Відтоді більшість випадків захворювання реєстрували у країнах Центральної та Західної Африки.

Передавання інфекції

Інфікування відбувається в результаті безпосереднього контакту з кров'ю, біологічними рідинами, а також ураженою шкірою чи слизовою інфікованих тварин. В Африці задокументовано інфекції у людей в результаті поводження із зараженими мавпами, гамбійськими щурами та білками, при цьому основним резервуаром вірусу є гризуни. Одним із можливих факторів ризику є вживання м'яса інфікованих тварин без належної термічної обробки.

Передача інфекції від людини людині, відбувається внаслідок тісного контакту з інфікованими виділеннями з дихальних шляхів, пошкодженнями шкіри інфікованої людини або з предметами, забрудненими біологічними рідинами чи матеріалами з осередків ураження хворої людини.

Інфекція передається здебільшого повітряно-крапельним шляхом під час тривалого особистого контакту, а отже у зоні ризику передусім члени сім'ї хворого.

Передача інфекції також можлива внаслідок статевого контакту — орального, анального, вагінального, включно із дотиками до статевих органів; через плаценту (вроджена віспа мавп).

Інкубаційний період (час від інфікування до появи симптомів) віспи мавп зазвичай становить 6–16 днів, але може коливатися в діапазоні від 5 до 21 дня.

Симптоми

Інфекцію можна розділити на два періоди.

1. Період інвазії (0–5 днів).

Характерні гарячка, сильний головний біль, збільшення лімфатичних вузлів, біль у спині, м'язах і сильна астенія (слабкість).

2. Період висипки (через 1–3 дні після виникнення гарячки).

Спочатку з'являється на обличчі (95% випадків) і потім поширюється на інші частини тіла (долоні та ступні у 75% випадків). Висипання мають кілька етапів розвитку — від макулопапул (papula — ураження шкіри (частіше округле), підняте над рівнем навколишньої шкіри) до везикул (невеликих наповнених рідиною бульбашок) і пустул, які приблизно через 10 днів покриваються кірочками. До повного зникнення кірочок може пройти три тижні.

У деяких пацієнтів перед появою висипки розвивається важка лімфаденопатія (збільшення лімфатичних вузлів), яка є характерною ознакою віспи мавп порівняно з іншими схожими захворюваннями.

Лікування

Людей, хворих на віспу мавп, зазвичай лікують симптоматично.

Специфічне лікування або вакцини проти віспи мавп відсутні, проте спалахи цього захворювання піддаються контролю. Ефективність вакцинації проти натуральної віспи для профілактики віспи мавп у минулому досягала 85%, однак після повної ліквідації натуральної віспи у всьому світі ця вакцина більше недоступна для основної частини населення. Втім, наявність вакцинації від натуральної віспи в минулому може сприяти менш важкому перебігу захворювання.

Профілактика

Щоб запобігти інфікуванню віспою мавп:

- регулярно мийте руки з милом або використовуйте антисептики на спиртовій основі (особливо перед їжею, до та після відвідування вбиральні, а також перш ніж торкатися власного обличчя);
- очищайте і дезінфікуйте поверхні, до яких зазвичай торкається людина у середовищах, де могли бути інфіковані особи;
- уникайте тісного контакту «шкіра до шкіри» з людьми, у яких є симптоми, схожі на віспу мавп;
- уникайте контакту з предметами та матеріалами, якими користувався хворий;
- під час статевих контактів користуйтеся латексними чи поліуретановими презервативами;
- уникайте відвідування саун, секс-клубів, приватних секс-вечірок (анонімні сексуальні контакти з кількома партнерами можуть поширювати віспу мавп).

Спалах віспи мавп у 2022 році

Із травня 2022 року випадки захворювання на віспу мавп були зареєстровані у країнах Європи та Північної Америки, де хвороба не є ендемічною, і продовжували фіксуватись у ряді ендемічних країн.

Більшість із зареєстрованих випадків було виявлено за допомогою служб охорони сексуального здоров'я або інших медичних служб в установах первинної або вторинної медико-санітарної допомоги і стосувались в основному, хоча й не виключно, чоловіків, які практикують статеві контакти з чоловіками.

21 липня 2022 року генеральний директор ВООЗ оголосив спалах мавпячої віспи надзвичайною ситуацією міжнародного значення для громадського здоров'я. На той момент понад 16 000 випадків захворювання було зареєстровано у 75 країнах світу.

У вересні 2022 року в Україні було лабораторно підтверджено перший випадок віспи мавп.